

AKATALPA

Ekim 2025 - Sayı 310

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Ramazan TEKNİKEL

İlhan KEMAL

YAZ BİTTİ

Duruşun yorgun bir şeftali lekesi
Otur kendine uçurum gözlü atlar çiz
Eski bir sandalın kollarında büyü

Gökyüzünden ırmaktan yazdan
Bütün iklimlere eşit duran
O her anlama açık duran sözden

Bu karanfil senin
Al da çantana koy
Geçen yazdan kalan

Gece söylenmiştir bitmiştir
Akan yıldızlar söylenmiştir

Yaz burada bitmiştir.

Süreyya ŞAHİN

BOZGUN

aç susuşlar var avuç içlerimde
biri babama benziyor, diğeri yangın yeri
-göğre ip çeksem, orada asılı kalır mı intihar etmiş bir sabır-

dilimde eskimiş bir sevinç
küçük bir toka gibi hatırası çok, kendisi değersiz
bir çocuk düştü içimden, adını koymadığım
ağlayışı tanıdık

dünyaya tersten bakıyorum artık
kayıp eşyalara benzeyen insanlarla karşılaşıyorum
biri gözümde çıban, biri kalbimde kıymık
sokak lambaları gibi; hepsi sönünce karanlık daha dürüst

aşka inanmıyorum demek kolay
ama hâlâ birinin "gel" deyişinde
tarçınla harmanlanmış bir mucize kokusu arıyorum
ve dilimi ısıtıyorum çünkü dua etmeyi yasak ettim
kalbime

gecenin içinden geçen trenleri izliyorum
her biri/nden binbir pişmanlık taşıyor
birinde vaktinde söylenmeyen kal kelimesi
birinde çiğnenmiş yemin pişmanlığı

bir gün gelir de beni affederse yaralarım
kendime bir isim bulacağım;
belki "sükût" belki "uçurum" belki de sadece "o"

GARSON, BİZE ORADAN ÜÇ ÇAY

Üstünden atladık atımızla yılların hududunun
Mayınların ve muhafızların canı cehenneme
Geldik gözyağmurumuzla bu yangın yerine
Sönsün için bütün iç yangınları düş ülkenin

Onlara kalsa oralarda kalırdık, o uzak yakada
Har göğre ulaşır, bulutlar yıldızlar kadar kül olurdu
Başlardı bir ülkü dağılması, ümit dağlanması

Dağlar göçerdi üstüne gerçeğin ve erdemin
Dahası, kahrolası bir yağma eşsiz benzersiz
Düşerdi aşkkent, ince şeylerin başkenti
Moğol istilasından beri, en görülmemişinden...
Olurdu bu da; yaşamının can erigi öldürdü

Şakaklarımızda, sıyrıp geçen kurşunların kokusu
Korkusu intihar etmiş yüreklerimizle yola çıktık
Yol açtık geldik işte vahşi kuşatmalar aşarak
Atlarımızı azat ettik kente girmeden önce

Garson bize oradan üç çay, getir, acilinden
Biri bana, biri hep bende kalana, biri de...
Açık yaramıza ilaç bulmak için kendini yaralayana
O otacıya, borcumuzu boşlukla ödediğimize...

Çayları bırak git ve bize aldırma, dönüp bakma
Şamatamızı göksel şarkı saysın öteki konuklar
Yıllar var ki sadece bu günü beklemişiz saysınlar
Çay değil çöl ortasında pınar içiyoruz saysınlar

Yaşamın avlusuna ürkek bir ceylan inmişiz saysınlar.

Ekrem Acar, Döndü Açıkgöz, Canan Aktaş, Sevdâ Altınkaya, Gülay Altıok, Arzu Cura Altunbulak, Fatma Aras, Hande Ası, Sevil Avşar, Cansu Aydın, Atnan Başkesen, Eylem Hatice Bayar, Kaan Ramazan Çakalı, Âba Müslim Çelik, Fazlı Çoban, Ramis Dara, Ahmet Şerif Doğan, Hasan Efe, Barış Erdoğan, Osman Serhat Erkekli, Nihan Işıker, Nurbanu Kablan, Kaplan, Erkan Kara, Emre Karakaya, Arzu Kaya, İlhan Kemal, Nevzat Konşer, Cihan Oğuz, Yahya Oğuz, Emin Orhan, Musa Öz, Seher Özkök, Yaşar Özmen, Mustafa Seyfi, Muharrem Sönmez, Eren Şahin, Süreyya Şahin, Mevlüt Şener, Ramazan Teknikel, Mehmet Akif Tutumlu, Yeprem Türk.

Barış ERDOĞAN

ve orağa geldikçe biçildi anadolu kadını
deste deste istiflendi, kırırma uğradı

Adına şiir yazılmamış kadın natürmorttur.

Anadolu kadınlarının talihsizliği ortalarından bir ırmak gibi akıtılan şiirlerin, romanların ciddi düzeyde olmaması, o kadınları yeşertememesi ve diğer türlerde yayımlanan yapıtların da (oyunlar, denemeler, röportajlar) cılız kalması. Dönüp baktığımda yüzeysellik kokan bu yapıtların sahiplerine gönül koyuyorum, içten içe kızıyorum. Bari onlara Yakup Kadri'nin diliyle hitap edeyim: "Anadolu halkının bir ruhu vardı nüfuz edemedin."

1900'ler Fikret'in, A. Hamit Tarhan'ın, M. Emin Yurdakul'un yer yer övseler de ortalamayı tutturamayan şiirlerinden ibaret. Resme gelince Nuri İyem başta olmak üzere Çallı (Avluda Oturanlar), Bedri Rahmi (Anadolu Kadınları) ve Balaban'dan (ah o küfesi altında ezilmiş 'Anadolu Kadınları' tablosu) başka duyarlı sanatçı gözümüzü ve gönlümüzü okşamaz. Sanki toplamı sağa sola savrulmuş birkaç buğday tanesi... Müziğin hakkını yemeyelim (!), kadınlarımıza yağmur yağmur nota yağar, hepsi ağıt yığını.

"Kadın nedir?... O münevver menekşedir ki uçar" dizesiyle Haşım, "Kadınlarımızın yüzü acılarımızın kitabıdır."la Nâzım, "sen beyaz bir kadınsın/ uzaktaki/ gözlerin aklımdan çıkmıyor/ sen beyaz bir kadınsın karanlıkları dinliyen"le Attılâ İlhan, "Onlar bütün yatışlardan/ Biraz korku biraz umut kalkardılar/ Dendi istemiyorum güçleriydi oysa/ Bütün yalnız kaldılar."la Behçet Necatigil ağırlıklı İstanbul kokan kadınları çıkardılar sahneye. Divan şiirindeki hayali "servirevan"lar gönülleri doyurmazlar. Her biri hülyalarındaki nazenin kadınları gazelin tahtında ağırlamış, minyatürün ince çizgilerinde bir varlık olmaktan çıkarmıştı. Oysa halk şiirinde her biri (başta Karacaoğlan'da) aynalarda taranan Leyla'dır: "Oturmuş sevdiğim zülfünü tarar/ Gönül mecnun olmuş, Leylâ'yı arar/ Korkarım sevdiğim, bir kötü sarar/ İştirsem helak eyler ar beni..."

Yönümüzü biraz Batı'ya çevirip bakalım: Rimbaud, bir aile faciasının ortasında küllenir; hayata küskün annesinin halini görünce, "Hanımefendi fazla dik duruyor çayırda." der. Oysa Millet'nin boz bulanık "Başak Toplayan Kadınları" iki bükülmüştür, yüzleri adeta toprağa yapışmıştır. Edebiyatın romantizmi nasıl dökülmüşse resmin romantik sırrı da dökülmüştür. Artık sahnede realizm at koşturmaktadır. Millet saf realizmin değirmeninde hakiki köylüyü, çalışkan köylü kadınlarını öğütmektedir.

Şu Oscar Wilde hınzırını varını yoğunu satıp Yunan halkına bağışladığı için sevmem. Gerçi bir kuyruk acısı olmasa böyle yapmazdı. Ne ise... Kimyamı bozmayan sözleri nedeniyle, bir kentin en işlek caddesinde karşılaştık, gel bakalım Wilde dostum, bir fincan kahvemi iç, derdim. İyice işkillenir miydi, orasını bilmem. Kadınlar üstüne yazdığı cümleyi dikkatli okuyup elimiz çenemizde düşünelim: "Yirmi sene süren aşk bir kadını harabeye çevirir, ama yirmi sene süren bir evlilik onu bir kamu binasına benzetir." Eğer kahve ikramımı geri çevirmişse Faruk Cimok'a haber salar, pusı kurardım. O da ne? Evet, pusuyu severim. Bir şair benden önce, benim yazmak istediğim dizeleri yazmışsa, bir ressam sevdiğimi görmediği halde resmetmişse, bir müzisyen onun adını anarak şarkılar söylemişse...

KEDİ

Gece
Öksüz bir kedi yavrusu
Pencerelerin ışığı yandıkça
Ağlıyor
Güneş doğana kadar ağlıyor
Gece
Bir kedi yavrusu
Güneşi annesi sanıyor

4 Ağustos 2025

Bütün kadınlar ilk göz ağrımız, son gönül bağımızdır.

Sizin ağrınız, ağrıyan bir kalbiniz yok mu? Çiçek, baharın ağrısıdır.

Sizin göz göz açmış çiçeğiniz yok mu? Gözyaşı kadının çiçeğidir.

Sizin ağrınız yoktu, ağır mı hafif mi olsun?

Sizin hiçbir şeyiniz yok, bize de bir şey bırakmadınız.

Biz artık utanÇağı'ndayız.

Bize bu "utanÇağı"nı yaşatanlar ne yazık ki bizim eserimiz.

Unutmayalım: Hayatı doya doya yaşamamış kadınlar natürmorttur. Onların yaşamasına izin vermeyenler kabuk bile değildir.

Coetzee yol gösterir: "Kötülüğü besleyeceğine beşikteyken boğ gitsin."

Her kadının sınırları ülkesinin sınırlarından daha geniştir.

Suya sarkan bir zerdali resmi çiziyim dedim, olmadı. Bacası eğri tüten bir ev de olabilirdi, ilgi çekemeyebilirdi. Ya bir çocuk çizecektim ya da denize inen bir kadın resmi. Bir kadın resmi çizdim, hiçbir rengini tutturamadım. Tepeden tırnağa beyaza boyadım, göğsüne Edirne kırmızısı bir kalp çizdim. Işığı içinde. Koştum altın varaklı çerçeve için. Çerçeveye sığdıramadılar. Ben de kalbini çerçevenin dışına alını dedim. Sadece çocuklar mı, kalbi çerçevelere sığmayan kadınlar da vardır gökkuşağı rengine. Şu da unutulmamalı: Kalbin yeri başka, attığı yer başka. Renkler arasında geçişe dikkat edilmezse kalp bozulur, bu durumda kalbin yeniden çizilmesi gerekir. Dünyanın en kolay resmi kalbi olmayan kadınları çizmek. Kalbinin varlığından kuşkusu olmayan niceleri vardır, uyanıp bakarlar ortada kalp yok. Kalbi olmayan resmin, ressamın kuyruğunu çekiverin gitsin.

Kadın bir gözyaşı damlasıdır, kaç yılın birikimi onu ondan başka bilen olmaz. Yüreğin tortusu acılardır, kederlerdir, emellerin boşa çıkmasıdır. Gözyaşı şişelerinin yeşil renk alması bu yüzdendir. Bütün gözyaşları ateşten geçmiştir. Sarılmayı unutan bir beden romanı nasıl binlerce sayfa tutarsa örselenmiş bir kalbin hikâyesi de o kadar sayfa tutar. O halde burada bitirmek gerekir.

AZRAİL'İN KONUM ATTIĞI YERDEYİM

Bana kapattığın pencereler dağın tepesini görmüyor
Boşuna yormasın kendini mucizeler
Aşkın dolduruşa getirdiği yerdeyim

Şimdi bütün kitapları yeniden,
Bütün filmleri kare kare,
Her yolculuğu milim milim tekrarlamalı

Bir buluta çarptım rüyadan hayata dönerken
Parça kırıklarım iyileşmedi henüz
Tanrıya çiçek uzatamıyorum

Kusursuz tasarladım bütün intiharları
Sonra beceremeyip seyrine daldım
Ölüm tam teşekküllü hastaneden heyet raporu istiyor

Evlâdım Cihan sen kimsenin kâbusu olamazsın
Kedileri korkutmadın, kuşlardan ürktün
Sabahları dalaşmadın karşına çıkan ilk köpeklerle

İkindiler kalbinin öteki yarısı oldu tik tak
Instagram'da beğeni, X'te son dakika
Kasabın gönlü olsun diye kurban olmaya heveslendin
Cihan sen kuru sıkı tabancasın hayatın şakağında

SAATİN TİK TAKI GECEDE BİR DUAYI TEKRARLAR

ipekli bir yolda giden bir tren sanki ay
beyaz balıklarla beraber akan nehirde
sesi yankılandığında çatılardan öte
karanlığı baştan başa süren kısrağın

kucak dolusu yer kaplayan sevincin
dünyayı yedi kez dolaşan bir güz ile
bakışları birleşir sanki ıssız bir sokakta
soyunan bir çocuk gibi ışısız bir odada

sehere dek uçuşan yolların kumu tozu
yakar gibi bir çift gözü kapılar gerisinde
sobada yanan gürül gürül ateş kadar
korkunun adıyla sinen o solgun yüzün

kızıllaşan başucundaki bir lambanın
hayaletler devler canavarlar şehrinde
buğday kokusu kadar eski bir özlem
dumanı içinde büyüyen karanlığın

yıldızların soluklaşan maviliğiyle gecede
saatin tik takı sanki fısıltısıdır bir duanın
uzak denizlerin rüzgârlı saçlarıyla
yastığa işlenecek gül rengi buluşmanın

YORGUN GÜNEŞ

Fulya deresi'nin üstü
salkım saçak bulut
yedeğinde com.tr
oyulmuş gökyüzü
beni koynunda
ırgala uyut,

Rüzgâra karşı sıvası dökülmüş
iş bu hallerim mi?
Yoktu o sıralar
sabah olurdu cânım
rüyalı geceler

Sorma, Google hazretlerine hâlâ
bu âlem, ne, değildir diye
bakışları dumanlı *Gizem*, ben dururken oysa

Şiir'e soruver *Van Gogh*
Erguvançiçekleri, Özsoy operasını
Ta(r)t yani ezberbozan makamında
"tıırrak tiki tak" işte,
afişte yüzen adam gibi
gülünün geç gelen baharı emzirdiği

BİR RUH ÇIĞI

1. *Perde: Çocuk Bakışı*
anların coşkuyla kucaklaşıp esridiği saliseleri
dondurarak çekilen ütopyanın filmi mi? kuralsızca
birleştirince kareleri teker teker, buz kristali yığını...
sonsuzu hayretle deneyimleyen çocuk bakışında...

2. *Perde: Karanlığı Delen Cam Kırığı*
sarmaşıklarla çevrelenmiş uçuruma açılan zindan
hüzünler labirentinin çıkışı, siyah gül sarmaşıklarıyla...
kırık camlı kandil yüreğin yalpalayan ışıklarında
dingin yüreğin soğukkanlılıkla ulaştığı poetik mekân...
adım adım yürüyerek gettonun tünellerindeki

yosunlu
merdivenleri,

bilinç hâlinde büyürken cesaret, bir ruh çığı...

3. *Perde: Özgürleşme Manisi*
arzu Dionysos şenliğine götürmek tutsak harfleri
sükût ile zincirlendikleri melankoli hapishanesinden
azat eyleyip dans etmek onlarla kendinden geçerek
yükselirken yaşasın hayat çığılıkları, kaynaşmak...
havai zihnimde neşeli bir karnaval güruhu hayali
gözyaşı tufanı sonrası açılan yedi renkli patıkada
ve eşit bir paylaşımın ardından berrak maviliği:

gökyüzüne,
savrularak
meçhulde kaybolmak...

ŞİİRE METAMORFİK BAKIŞ

Hasan EFE

Metamorfoloji terimi canlıbilimi dışında birçok alanda yer alır.

Yerbilimlerinde herhangi bir nesnenin, maddenin başkalaşıma uğraması anlamına gelir. Örneğin granit - gnays, kum taşı - kuvarist gibi kayalar magmatik ve tortul gibi çeşitli etkilerle değişime uğramışlardır. Bu farklılaşmalar bölgesel, basınç, hidrotermal ve dinamik metamorfizma gibi oluşumlardır. Karakteristik sıcaklık, basınç, gerçekleşme hızları, reaktif akışlar gibi farklılıklar gösterirler.

Özünde madde aynıdır fakat bir takım etkilerle değişim göstermiştir.

Yaşamın bütün alanında metamorfik bir değişim görülse de burada metamorfik kavramını canlıbilim ve yerbilimden ödünç alarak şiir üzerinde farklı bir bakış getireceğiz.

Konuyu biraz daha açabilmek için canlıbilimde hepimizin yakından tanıdığı bir kelebeğin oluşumuna bakalım.

“Tırtıl kendini kelebeğe dönüştürerek kendi yaşam süresince ve kendi içinde, farklı türler arasındaki kadar belirgin bir morfolojik çeşitlilik üretir. Böcekler yalnızca türler arası deneyimin imkan verebileceği tarzda bir farklılığı, kendi yaşam tarzları içinde evcilleştirmeyi başarırlar.” (Metamorfозlar, Emanuele Coccia - Türkçe: Alara Çakmakçı, 2. Bas. Türkiye İş Bankası Yay. Kasım 2023 İstanbul)

Bir maddenin, canlı ya da bireyin, nicel ve nitel değişimler arasındaki sürecinde bir ayrım yoktur.

Tüm büyümeler metamorfозdur.

Anatomik yapılar, başka canlıların bedeninde fark edilmeyen bir şeyi gözler önüne serer. Tırtılın kelebeğe, tomurcuğun çiçeğe, spermin fetusa... dönüşmesi.

Sahip olduğumuz form hiçbir zaman bize yalnızca doğum sırasında bir kereliğine verilmiş değildir. Hayatımızın her dakikasında inşa etmeye ve bozup yapmaya devam ettiğimiz bir şeydir.

Tohumun patlayıp fide, fidan, gövde, dal, filiz, yaprak ve ağaç olması gibi.

Canlının doğumu, formun oluşum süreci olarak görüldüğünde, metamorfозda doğum artık anlık bir olay olmaktan çıkar.

O, yaşamın kendine haslığı bir biçim olarak devreye girer.

Metamorfоз; uyumsuz yani birbirinden biçim olarak farklı bir fetus (bebek) ile bir annenin (gelişmiş insan); iki bedenin aynı canlıya ait olmasını mümkün kılan bir mekanizmadır.

Bitkibilimden örnek verecek olursak, büyümekte olan bir çiçeğin tomurcuğuna sarılması.

Bir de solucanın içindeki organlar derinin altında yavaşça gelişir, büyür uzuvları sarıp sarmalayan, kaplayan deri daha sonra onların çıkabilmesi için o kadar esneyip gerilerek yırtılacak gibi olur. O zamana kadar saklı duran canlının gerçek özünü oluşturan uzuvlar belirtmeye başlar, Bu hayvan büyürken içinde bulunduğu tomurcuğu çatlatan çiçek gibidir. Yani bir bedende iki ayrı formdaki canlı, bir arada (Emanuele Coccia, Agy).

Şiir de böyle yol alıp kendi bütünlüğünde iki canlı gibi ilerler.

Yusuf Çağlar'ın alttaki şiirine bakalım.

Öyle →

*güneş
günün ortasında*

*oysa ben
nasıl da yorgunum
öyle, yokluğuna bakmaktan!*

(*Güldüğün Yerlere Göçelim*, s. 36, Artemis Dergisi Şiir Dizisi, Ağustos 2024)

Şiire bütün olarak bakıldığında iki ayrı bölüm (form) görürüz. İlk bölümde iki dize. Biz bu iki dizeden bir anlam çıkarabiliriz. Bu yeterli değildir. Formun gelişmeye, açılmaya, açıklanmaya eğilim gösteren bir özelliğin var olduğunu hissederiz, ama imgeye evrildiğini sezemeyiz.

İkinci bölümdeki (form) üç dize de bir meramı dile getirmektedir. Biz bunları ayrı ayrı da okuyup kendi içlerinde bir bütünlük olduğunu bilsek de tam olarak bir eksiklik ve gelişmemişlik sezeriz. Sonuçta iki bölüm (form) kendi başına bir canlıdır, ama eksiktir.

Şiiri bütünlersek ilk bölüm ikinci bölüme hem form olarak hem de anlam olarak sokularak metnin bütünlüğüne bir katkı sağlar. Böylece ayrı ayrı iki parça yani iki form bir bütünü kapsar ve imgeyi de kucaklayarak şiirini oluşturur.

Şiirdeki metamorfоз, bir yaşamın tek bir çerçevesi içinde birbirine bağladığı dünyadır. Yani şiirin bütünlüğü iki ayrı formlara yayılmıştır. Her biri birtakım yaşam formlarıyla dolu bir dizi dünyayı temsil eden açık bir evreni görüntüleyebilir.

Yani metamorfik bir etki olarak her yaşam, kendini açmakta olan bir atlasır.

Yukarıdaki açıklamalardan da yola çıkarak birbirinden ayrı bir dizi dünyanın ve formun tek bir yaşam çizgisi içinde meydana gelmesini mümkün kılan şeyin metamorfоз olduğu da söylenebilir.

Bu formlar aracılığıyla tek bir benlik (şiir) ifade edilir.

Ali Asker Barut'un bir şiirini de alalım alta.

SON ÇAĞ

En hazin yenilgiler için

Duruyorum

Son çağın berisinde

Keder okunsun yüzüm

Bütün zamanların

Rahlesinde

(*Akatalpa*, sayı 299, yıl 2024)

Şiirde iki ayrı bölüm (form) var. İlk form kendi içinde bir canlı. İkinci de aynı.

İkinci bölümün oluşumu, birinci bölümün ikinci bölüme ulanırken oluşturduğu gelişim ve değişimiyle gerçekleşiyor. İki ayrı form/biçim birlikte bir bütün oluşturuyorlar. Yani tek bir yaşam çizgisi içinde iki ayrı canlı hayat bulup imgeyi de alarak şiiri oluşturuyor.

Ayrı bir form (ilk bölüm) başka bir forma (ikinci bölüm); bir bedeni başka bir bedene, bir dünyayı başka bir dünyaya çevirerek şiirin asıl benliğini karşıyorlar.

Böylece metamorfоз, yaşamı, kendine doğru aktaran formu oluşturuyor.

Örneğin hamilelikteki gibi. Burada iki hayat ve iki dünya ve tek bir beden vardır. Yani tek bir hayat, iki beden ve iki dünya arasında paylaşılar.

Sonuç olarak bir canlı veya madde metamorfik süreçte bozunma, başkalaşmayla bir biçimden bir başka biçime girerek granitten gnaysa, kum taşından kuvarista dönüşür. Spermi,

GEÇMİŞ ZAMAN FOTOĞRAFLARI

1
Adamı çektim
Yalnızlığımı çektim
Ümitsizliği de çıkmış
Eller başka neye yarar
Örtünün üstünde iki melek

2
Uykuların saklandığı kuytuda
Rüyaları sarmış kollarına
Bulunmak isteyen çekirdek
Bakış değirmeni gökyüzü
Kuş öğütüyor

3
Bir serçe sesinde
Seslerin billur lisanı
Birleşir sessizce
İnsanın kemale erdiği
Bi sessizlikte

4
Anılar yüklü değil
Özlemek kayalıklarına
Açıyor vanasını bellek
Kayıtlara geçmiyor
yaşadığımız

5
Düşünceli gözler denizi
Kİm kimmiş bilemeyiz
Kulaklar boşaltmış yükünü
Anlamak kayıklarına

6
Yalnızlığım bir çift
günlük ayakkabım
Yalnızlık taşlı bulgur,
seç seç bitmiyor
Yalnızlık kavaklı yol
Git git bitmeyen
Kapatıyor sanki ölüm
bu bitmez sonunu

yumurtayla fetusa o da bebeğe giden yolda değişime uğramışlardır. Bu süreçlerde nicel ve nitel özellikler, etki ve tepkiler akışın olmazsa olmazlarıdır.

Şiirde de harf, hece, sözcük, söz; dize, beyit, bent... üçlük, dörtlük, beşlik vb formlar, tek bir bütün/canlı / şiir içinde ayrı birer formdur.

Toplumsal ve kültürel yapı, akımlar, sosyal, ekonomik, siyasi ve psikolojik özellikler ve bunların gerçekleşme hızları reaktif akışlar gibi farklılıklar gösterirler.

Bir şiiri oluşturan formlar, bölgesel özellikler, metin içindeki duyu, duygusal basınç, şok ve dinamikler metamorfik özelliklerdir.

Bunların hepsi şiiri oluşturur.

GÜL HÂLÂ KANIYOR LEYLA

*2023 Kahramanmaraş depremlerinde eşi ve bebeğiyle
birlikte kaybettiğimiz leylamız'a*

gül kaniyor leyla
ellerini çekme dünyadan
bir güle yeniden başlar gibi gül

sen gözyaşı nedir bilmedin
kurak mevsimler değildi memleketin
sen suyun uyandırdığı nehir
açılmadı gözlerin leyla

annesini emziren çocuksun
babasına saplanmış bıçak

daha büyütmedi ellerin
sütten kesilmemiş bebeği

gül kanadı leyla
ellerin çekildi dünyadan
bir güle neden yeniden başlanmaz leyla
daha gidilecek bunca yol varken...

KAPLAN

BEKLEYİŞLER

baltası kana susamış cellat gibi göğüm
kırılıyor yer kabuğum, kırılmıyor giyotinim

sonsuzca büyüyor ümitsizlik gırtlığımda
dökülüyor haziran yaprakları birden toprağıma

kıpkızıl ufuklardı, kapkara bir sıkıntıdan önce
eksilmiyor kokusu anasonun ve gecenin

pişmanlıklardan, acılardan doğmaz yeni gün
iniyor gökten ateş, yıkanıyor bütün şehir

değişmiyor geceye kalan, dönmeli çukuruna insan
sığınıyor haksızlığın koynuna yarım sözcükler

yabancı izlerin bıraktığı, karanlık sis altı kaygım
yarınsız bir uykuya bırakıyorum karşılıksız gözlerimi

gölgesinde incirin, zehrime çoğaltıyorum bir kez daha
vedalar kuşatıyor son defa, tutamıyorum o nehri

bunca söz kalabalıktı dilimde, ısırdım ve sustum
sonlanıyor düş, batıyor güvertesinde o son bekleyiş

EVLİLİKTE DENGİ METAFİZİĞİ ÜZERİNE

Mehmet Akif TUTUMLU

Son zamanlarda sosyal medya mecralarında sosyal paylaşım konu olan şeylerden biri, bazı evliliklerin eleştirisi. Aslında daha kaba, daha çirkin yaklaşımlar söz konusu, ama şimdilik eleştiri kavramının kapsamını geniş tutmakla yetinelim.

Tabii sosyal medyaya servis edilen fotoğraflardan ulaşıyoruz bu birlikteliklerin mevcudiyetine: Genç güzel bir kadın ile ondan hayli yaşlı (bazen babası, bazen dedesi yaşında), zengin veya ünlü bir erkeğin sarmaş dolaş pozları. Özellikle yaşlı erkeğin göğüsleri sarkmış, saçları aklaşıp dökülmüş ve göbeği fırlamışsa daha çarpıcı bir zıtlık kazanıyor bu görseller. Vurgulamaya gerek var mı: Bu durum bize özgü değil; hemen her ülkede, her çağda ve her kesimden (iş adamı, sanayici, sanatçı, şan şöhret sahibi kamusal figürler vs.) örnekler verilebilir.

Zaman zaman küfür ve hakarete varan ‘yorumların’ odak noktası ise, çiftler arasındaki yaş farkı; bunun da salt para ve şöhrete dayandığı düşüncesi. Bunu ahlaksız bir ilişki biçimi olarak niteliyor insanların büyük çoğunluğu.

Hukuk, kadının reşit olmaması ve aklen malul olmaması durumları hariç, yaş farkına aldırmaz. Zira hukuk sistemi açısından yaş ya da statü farkının evliliğe engel olması gibi bir boyutu yok. Yeter ki kişiler ergin olsun ve ayrıksı evlenme yasalarına (bazı hısımlık derecelerine) tâbi olmasın.

Sosyolojik ve felsefî açıdan ise, durum farklı yönleriyle dikkat çekiyor. Öncelikle sosyolojik açıdan tanımına bakalım evliliğin:

“Temelde aile olarak tanımlanan birimi oluşturmak ve türün üremesini düzenli, toplumca onaylanan, çatışmaya yol açmayan bir biçimde sağlamaya yarayan, iki cins arasında kurulan çok boyutlu (cinsel ve ekonomik) birlik.” (Türkiye Bilimler Akademisi, *Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü*).

Yukarıdaki tanımda dikkat çeken iki unsur: *Cinsellik* ve *ekonomik birlik*. Peki nedir insanı evliliğe iten ya da zorlayan? Antropolojik açıdan baktığımızda 300.000 yıllık insanlık serüveninde evliliğin tarihsel geçmişi 4.350 yıl; demek ki genel insanlık tarihine göre görece kısa bir tarihi var evliliğin. Üstelik evliliği başlatan temel dinamikler ise, karşı cinslerin birbirlerine karşı duyduğu aşk, sevgi duyguları gibi duygusal nedenler ya da cinsel arzuların çekimi değil. Temel neden, kadınların kocaya bağlanması, böylece kocanın çocuklarının mirasçılıklarını güvence altına almaktır. Bu şekilde yapılan kurum sayesinde, ataerkil ailenin ekonomik geleceği korunmuş oluyordu. Yine antik Yunan’da da baba kızını kocaya, *meşru bir çocuk sahibi olmak amacıyla* rehin verdiğini açıklardı. Antik Roma’da durum farklı değildi: Mal, mülk, servetin bir aileden diğerine aktarılması, yine ittifakların oluşturulması gibi sebeplerdi evliliğe yol açan. Buna hanedanlıkların devamını da katabiliriz: Sözelimi Mısır Kraliçesi Kleopatra’nın, babası XII. Ptolemaios’un ölümünden sonra kardeşi XIII. Ptolemaios ile birlikte tahta çıkmak için kardeşiyle evlenmesi bu nedene dayanır.

Yine salt ekonomik temele dayanan bir evlilik türünden söz edelim: *Poliandri*. Burada bir kadının birden çok erkekle evlenmesi söz konusu. Özellikle Himalayalar’daki gibi arazi azlığı olan bölgelerde arazinin parçalanmasını önlemek için baş vurulan bir evlilik türü bu.

Demek oluyor ki binlerce yıldır insanları evliliğe yönlendiren etkenler öyle pek aşk meşk, “karşılıklı hisler” işi

değil; maddi, ekonomik, toplumsal güç kazanmak ya da iktidarı/hanedanlığı sürdürmek gibi *sevgi dışı* sebeplerdir.

Gelelim *aşk evliliğine*: Bu tür evlilik, çiftlerin sevgi duyguları üzerine kurulur; çiftler bu duygularının hayat boyu süreceğine inanırlar. Aşka ya da sevgiye dayalı partner seçimi için insanlık tarihi bakımından görece geç bir tarihi 18. yüzyıla yani romantizmin egemen olduğu çağa gelmek gerekmiştir. Ancak bu fikrin yaşama geçirilmesi, 1850’den itibaren ABD ve bazı Avrupa ülkelerinde başlayan sanayi devrimi ile birlikte, kadının da çalışma hayatına atılarak görece olarak ekonomik bağımsızlığını- ilerleyen tarihsel süreçte elde etmesiyle mümkün olabilmektedir. Böylece kadın açısından evlilik, bir ekonomik kurtuluş modeli olmaktan çıkarak, sevgiyi paylaşan ruh partneriyle ortak bir hayat kurma arayışına dönüştü.

Bize gelince: 4-5 yıl önce yapılan ‘*Türk Dünyası Üniversite Gençliğinin Gözünden Aile ve Evlilik*’ araştırmasını baz alırsak Türkiye’de gençlerin yüzde 69,6’sının ‘aşk evliliği’ni tercih ettiğini söylemek mümkün.

Peki o zaman sosyal medyaya yansıyan fotoğraflarda geçen, babası yaşındaki adamla evlenen genç kadınların derdi ne? Temelde *ekonomik bir tercih* olduğu besbelli. Bir de kapitalizmin vasat bireyleri sürüklediği gösteriş tutkusu var; maddi zenginlik ile nesnelerin toplumsal kodları üzerinden kimlik sahibi olma, böylece özgüven sağlama, egoyu tatmin etme

arzusu. Kişi, kendi bireysel, özgül yaratımlarının, özgün varoluşsal edimlerinin üzerinden değil, dışsal nesneler üzerinden, partnerinin (toplumsal onay almış) hazır statüsü üzerinden değer biçmeye çalışıyor varlığına. Böylece insan varlığından nesne varlığına bir düşüşe maruz kalıyor. Kişinin kendini gerçekleştirme etiğine aykırı düştüğü bir konum. Yine sevmediği hâlde seviyor gibi davranması da, en basitinden- Sartre’ın deyiimiyle- kötü niyetli bir davranışı imliyor. Erkek açısından bakıldığında ise; en azından cinsel yaşamına bir hareket, canlılık katma; gençlik enerjisinden yararlanma umudunu taşıma gibi etkenlerden söz edilebilir. Nitekim eski çağların yaşlı kralları, kendilerine gençlik enerjisini aktaracağı düşüncesiyle genç partnerleri tercih ederlerdi. Gelgelelim modern yaşlı/zengin/ünlü erkeğin, bir ilişkiyi sahiçilik ve insan insana bir temel üzerine değil de, insan-nesne (partner) ilişkisi üzerinden yapılandırması, bir yanılsamayı gerçeğe tercih etmesi onun varoluşsal ve etik çıkmazını ifade ediyor. Gerçekle *hasarlı* bir ilişkiyi. Öte yandan bu kişi, Platon’un dört erdeminden biri olan *ölçülülük* ilkesine (erdemine) aykırı bir konuma yerleşmiş olur.

Hakkaniyetli bir değerlendirme için yukarıdaki söylediklerimize şunun da eklememiz gerekir: Eros’un oklarının *doğrusal* olmasını beklemek gerçekçi değil: Sosyolog *Peter Berger*’a göre bu oklar; son derece belirgin sınıf, gelir, eğitim, ırksal ve dini özgeçmişler gibi kanallarla yönlendirilir.

Sorun, tek bir unsurun (maddiyat, şöhret vb.) evliliğe temel alınmasında ve denge duygumuzu zedeleyen asimetrik ilişki biçiminde yatıyor, kanımca.

Peki bize düşen nedir? Bu tür ilişkileri ahlaken yargılayıp mahkûm etmek mi, yoksa gerçekliğin yapısal unsurlarını çözümleyip *değer* bilincimizi, her birimizin *güçle* (kimi zaman tapınmaya varan) ilişkisini *yeniden gözden geçirmek* mi?

Kolayımıza gelen, galiba ilk tercih: Üstelik intikam duygumuza da iyi geliyor hani.

GÖLGE

Nereye gidiyor içimizdeki gölge?
 Bizden önce bizimle nereye?
 Doğru soru sormak değil mi yaşamak biraz da,
 Biraz nefes almak cevabın kenarında?
 Ölüm ki bir yanımı bıraktığım eline;
 Elbet çekecektir beni hızla kendine.
 Bundan önce böylece olabildiğince
 Dağlarımı tırmanmalı, kaya oymalıyım ben de,
 Bir ağaca dolanmalı, bağlanmalı; bir çaput olmalıyım
 kendimce,
 Sonra gözlerini oymalıyım mozaiklerin
 Taştan nazar değer dedi diye söylence...
 Varmalıyım zamanın öte yanına
 Üçler, yediler, kırklar hatırına...
*Duanın büyü olmadığını** anlatmalıyım
 Aklın tanrısına!
 Üzerlik toplamalıyım sonra
 En çok mezarlıklarda,
 Öte yerden gelen şifadır diye dünyaya,
 Kapılara asmalıyım zamanı onunla,
 Tütsülemeliyim anılarımı dumanla...
 Beni öpmeden önce ölüm dudaklarımdan
 Sözlerim vücut bulmalı havada.
 Gölgem nerede ve nereye gidiyor,
 O olmadan bilemem tanrı ne, kötü kim?
 Şeytan belki de haksızlığa uğradı kimbilir;
 Halbuki
 Meleklerin başı o değil midir?
 Kapan gölge açıl ruhum:
 Ben kendimin kaybedip de bulduğuyum.

* İsmet Özel'e gönderme.

Nurbanu KABLAN**KASABA YANIĞI**

Kasaba yanığı ruhumun beyaz teni
 saçlarımda rüzgârın kararmış sinsi elleri
 dağıtıyor incileri boynuma dizdiğim
 ipin çıplaklığında şehvet boynumu sıkıyor
 idam hükmündeymiş ayrılık cinayetleri
 günahı söyleyenlerin değil, ah yananların

Ateş ısmarladım Tanrı'nın cehenneminden
 karayelde sallanan kuru dallarıma astım
 tutuştu özlemin göğe uzanmış kolu
 kızılımdan utandı güneş dağlara savuştu
 ah baksaydın buğulu gözlerine bulutların
 kör ihanetini görürdün yağmurun

Gitmelere doyamadım kasabanın bana biçtiği
 dar pantolonla, yırtıldı ayağımda asiliğin pabucu
 göç ettim kendimden uzak diyarlara, parçalandım
 aradım saklanan bir cümlemin imla işaretini
 geç kaldın şimdi kıyılarıma eski sular salarsın
 nerede bir ırmak görsem kalbimden sen akarsın

ASR-I SAADET (II)

ey Belhi!
 kıtlıkta tohumluk istemeye
 senin mi kapına geldi
 ol Türkmen goncası
 şiirin imi, imresi
 yoksa Nişaburlu Veli'nin mi

dur Rûmî
 bu da mı yoksa
 ariflerin menkıbesi

hem tarih
 hep orda durur Rûmî
 hem orda değildir
 hiçbir zaman
 bilmez misin?

de Rûmî
 bizim Perende'miz
 sana gelmeden mi Şam'da
 Şeyh-i Ekber'e denk geldiymi

dur Rûmî
 yoksa bu kavuşma da mı
 ariflerin menkıbesi

tarih hem
 sade orda durur Rûmî
 hem de her yerdedir
 bilmez misin?

Nevzat KONŞER**KARANFİL**

Dut ağacında
 eli var annemin
 kargalar bağırmanın oraya!

Kime küssem
 kalbim konuşuyor,
 Herkesin suçluluğu kadar
 hissem var benim!

Anılar da tozlanıp
 böceğe durdu gördünüz mü?
 Ellerimi kestiler birdenbire
 ektiler bahçenin kurağına!

Annem de gördü halimi
 sessizce öptü hayallerimden;
 yakarıp kendi boşluğuna
 bir karanfil bıraktı!

MAHCUP DİZELER

Sevil AVŞAR

“Yok ya” dedim. “Yok! Yok! Doğuştan şair olan bir edebiyatçı karşısındasın, öyle ayaküstü okuyup geçemezsin!” Şiir yazarken bazen acıyla, sancıyla kıvrılır; bazen havalara uçan bir salıncakta zannedersin kendini...

Hizaya gelmemek için ne kadar direnirse dirensin, bir bakarsın harfler oluk oluk akarak yolunu bulup bir şiirin bazen hüznü, bazen neşeli; bazen korkak, bazen cesur kelimeleri oluvermiş... Dizeler, insanın ruhunu harekete geçiren imgeler halinde duygularımıza, düşüncelerimize yön vermeye başlamış. Noktalama işaretleri, harfler olmasa da şiir yazılabilir. Önemli olan kelimedir... Şiirin ruhu; şairi ayrıcalıklı kılan özel kelimeler ve şairin bize hissettirdiği duygu... Evet! Serap Aslı Araklı'nın yaptığı bu! Roman kahramanları kadar güçlü bir karakter olan; bunca eğitim, bunca bilgi, bunca dize sahibi şairimizin mütevazı duruşuna hayran kalıyoruz.

Aşkolsun sana Serap
Aşkolsun sana “Mahcup Kraliçe”m
“Sana kullanılmamış bir gök getirsem”
Benzersiz bir şiirinle bitiriyorum:

MAHCUP KRALİÇE

*Şair de kraliçe de olsam artık ağlamayacağım
son kez kestim kahverengi saçlarımı çünkü
kendimle bile helalleştim anne saflığında
her üzülmeye anlatım bozukluğu anladım*

*Kraliçe defterim dahil her defterim dün bıçağı
şimdi sokağa çıksam gençliğim gökyüzü lirizmi
baba hatırına film setlerine de gitsem eksikim işte
ağlamalarımı durdurmuyor artık göz kalemin*

*Mahcup kraliçe düne kadar hep gidendim oysaki
ne ilk ne son günü olmak dünyanın mutluluk değil
öde öde bitmiyor hüznün ve acının taksitleri
tüm dinler bütün diller Allah'ın, anladım*

*Say ki üç günde tüm dünyayı gezdim de
din ile dil arasında kaldım, kendime saklandım
her ikisi de ben ve aşk gibi yara işte, anladım!*

Madenler, 30 Eylül 2024

*Attilâ İlhan

Fatma ARAS

EYLÜLÜN ARDINDA KALBİM

Umut bir mendil gibi düştü elimden
sildim duygularımı yokluğunun kenarında
bir suskunluk asıldı omuzlarıma
anılar içime eğildi
omuzlarımdan sarktı eski bir hırka gibi
kurudu sesim
bir adın yankısı toprağa düştü.

Rüyamda yürüyorsun ellerinde sarı yaprak
göz göze değil de göğe bakarak
sustum... içimden bin ses geçiyor
ay, yastığımda buz çağı
toprağın dili yoktu, tarih anlattı
ne aşka söz geçti, ne hatıradan silindi
kırık bir aynada unuttum kendimi
gözlerimden düştü bütün mevsimler.

Bir çiçeğin solduğu yerde bekledim
kökü sendeydi, rengi bende
ilkbahar yeşerir
yaz gülümser
işte sonbahar, işte eylül
kalbimin kıyısında sessiz bir veda.

Mevlüt ŞENER

BAHÇELERİN PEYGAMBERİ

İki tahta ve bir çividen doğan
Korkuluğum, ölümlüm benim

Bir tepe bir çiçeğe dokunduğunda
Paltonu ağaçtaki çiviye as
Mutlu bostan korkulukları hep böyle yapar

Tan acının biçimini aldığında
Korkma meleyen buluttan
Yağmurlar bıraktığında boncuğunu göğsüne
Bütün insanlığa hastaklıkları bir küfür bırak

İyi bil öğren yeşili
Bahar kötü kan taşımaz bağrında

Yaşlı korkuluk!
Bahçelerin Peygamberi!

Artık yaz çocukları taşlamayacak seni
Mutlu toprak sahipleri adını anmayacak
Çalmayacak uykunun sazı kulaklarının dibinde
Serçeler elçisi olmayacak ayetlerinin

Bir günah bir çobana dokunduğunda
Paltonu ağaçtaki çiviye as
Mutlu bostan korkulukları hep böyle yapar
Güzel korkuluk ölümlüm benim

Atnan BAŞKESEN

YAK YAKAMDA AÇAN GÜLÜ AÇSIN DAHA KARA

Yol çizgim yamrultumdu
Taş karnımda gürültümdü
Ölümgülüm ölümlüm ölmelimplim benim
Yak, yakamda açan gülü yak
Yakma, açsın daha kara
Bir ölmeliktik dünyada
Bir yüzüm var hâlâ
Pencerelere vuruyor
Işığı silik
Gölgeleri keskin
Yaşamı izlemekten yorulmuş
Sonsuzluk
Ara sıra kıyımıza vuruyor

Hande ASI

AZİZ-İ ZİR

I.
Sabahın kaburga kemikleri dirilirken
Sönmek için direnir Aziz
Dumanla örter yüzünü
Ve rüzgârın bir soy kütüğü yoktur
Kapılar yoklukla açılır
Görölmüş olmakla başlar bazı lanetler
Geri çeker parmak uçlarını
Ölçülemez bir sureti vardır takvanın
Teninde çölün gizli mushafı
Gömleğinden soyunmuş bir kavim misali
Gözleri yoklamıştı kaderin pasını
Gecesi taşır gündüzün külünü
Her adımı nisyan üzere
Göçebe dualarla beslenir
Yokluğu sızar zamana

II.
Kudretle karışık mecaz
Bir de yağmurla ıslanan kuşlar için
Bir sancak çırpınırdı
Yüksekten, çok yüksekte
Dilinde eski bir buhurdanlık sesi
Ben rahmete düşeyim Aziz dedi
Ve çatlamış toprağa döndü alını
Bir tek harfin gölgesi için

III.
Sükûnun yamacında esnerken harfler
Vuslatla mühürlenmiş gövde
Neyi soyunsa bir boşluk daha gülerdi öyküsüne
Toprakla eşit bir ihmal içinde
Bir aziz indi yeraltına
Simsiyah incirler ortasında
Göğsünde bir taş
Ağır
Adımı sorma dedi
Ben çoktan unuttum onu
Ya da hiç konmadı ağzıma

Ahmet Şerif DOĞAN

BATAKLIK HARCINDAN DUVARDA BÜYÜYEN NİLÜFER

Hücrede doğan çocuk dünyayı o kadar bilirmiş
Ne daralan bir göğüs ne de genişleyen bir nefes

Avluda yürüyen çocuk evreni o kadar görürmüş
Hem kendine çeken bir girdap hem bir kâbus

Ranzada uyuyan bir çocuk hayatı o kadar sanırmış
Hep bembeyaz ve kirlî hep rengârenk olmayan rüyalar

Sayılı insanlar içinde büyüyen bir çocuk herkesi o kadar sayarmış
Hiç öğrenilemeyen kelimeler ve kurulamayan düşler

Koşuş kalk sözleriyle uyanan bir çocuğa hep o kadar sayım varmış
Bir varmış bir yokmuş ve hep bir bataklığın içinde düşü

Karavana yiyerek bedenlenen bir çocuk dünya nimetini o kadar zannedermiş
Bilinmediği için yenilmeyen tatlar ve efsane olarak anılan yemekler

Ezbere okunan aynı hikâyeleri dinleyen bir çocuk tüm masalları o kadar duymuş
İçinde tekrarlanan kahramanlar hiç olmayan ve varlığı şüpheli adamlar

Bir de görüş gününü bilmiyorsa o çocuk hep o kadarmış
Hiç kadar
Hiç bir kader
Piç bir keder

O çocuk işte büyüdü ve salındı boşluğa
Bir ip ucunda
Uçurtma.

Fazlı ÇOBAN

BEN GİDERKEN

Nasıl da gidiyorum koşarak dörtlüme
güneşle başlıyor her şey geceyle biterken
elimde kalan birkaç anı birkaç hüznü
bir tebessüm ara sıra yağmur sonrası

Sıralanmış umutlar eksilir ben giderken
yetim bir çocuğun duasıdır beklerim seni
her yüz daha ıslanacak toprak sonrası
kalbime iner her akşam bir çöl ceylanı

Kitaplar arasında mevsimler kurur
duvarlardan seken sesidir yalnızlığın
her cümleye yüklenen anlam derinliği
kaç kışla ödeşiriz bu ömrü bilemedim

“ADAM ALDIRMADA GEÇ GİT,” DİYEMEZ, İYİ İNSAN ALDIRANDIR

Erkan KARA

İnsanın insan ellerinde tükeniydi ve maalesef değerlerin değersizleştirildiği her yerde, öncelikle de ahlak çöküyordu. Ah, insanda yüksek değerlerin barınamaması, iç’inde eşyadan yer kalmamasındandı bu. Oysa, “insana ihtiyacı olan çağrış”ın içinde nefesi de aşan bir nefes var. Kim ki değerleri değersizleştiren ışığı yakıyor şimdi, karanlık o işte. Ey, içeriye kör pencere, ey, “insan”a itinayla kapanmış kapılar... Hayatın her zerresinde “iktidar olma”nın varlığı, bu, insanı insandan dolayısıyla da insanı iyilikten uzaklaştırdı.

Gerçek kimliğini bir türlü ortaya koyamayan insanın, bu dünyada iki yüzü vardır. Biri maskeli, “dünyevi iktidarlari”nda boğulmuş, bir diğeri de maskenin altında ki onun hakikati bilen yüzü. –Çocukken kağıttan maskeler takıp oynamasını ne çok da sevdirdilerdi bize, acaba büyüyünce maskeli hayata alışalım diye miydi bu?– O vakit, böyle maskeli bir ortamda, “şahsiyetlerini ancak işleyen yapılar dolayısıyla kazanabilmiş biyolojik varlıklarıyla insanlar varsa,” bu demektir ki şahsiyetimizin çekirdeğinde bulunan, değerler hafızasını kaybetmişizdir.

“Güç” ve “iktidar” uğruna yozlaşma, çürümeye mahkum olmak, insanın kendi oluş şartlarından (değerler hafızasından) uzaklaşmasıydı. Oysa, kimyası bozulmuş insanlığın aşka (muhabbete) ihtiyacı vardır; hayat bulmak, yaşanmaya değer hayatı sunmak için. Yoksa, insanın insan ellerinde tükeniydi bu. Çünkü, hak ve adalet üzerine değil de menfaat üzerine iyi insan olmak, dünyanın varoluş sebebinin kayboluşuydu, bu da “insan”sız insan demektir. Şimdi, bir çağ ki çürümüş, her tarafından irin, kan ve salyalar akar, ve zaman ki yeryüzünden çekilmiş ruh; işte bu, maalesef insanın bozuluşu için büyük bir ortamdı.

Bugün, maskenin altındaki hakikati bilen yüz ile yüzleşme cesaretine ihtiyaç var. Bunun için, kendi kendisini yaşatacak değerleri bulmak adına insanın, kendi içinde, bedelini ödediği ve kurtuluşu olan, bir ruh olması gerekir. Çünkü, çok dünyevileştik: ruha kapalı bir yaşam dünyada ve içinde maddeten yeniden şekillenen bir zaman. İşte bu, eşyanın perdesinden aynaya bakan insan, ki içini nelerle değiştirdiğinin farkında değildi. Şimdi, insanı yine ümit bilmek için, yüzünü içine dön, düşeni iyi hâle getiren o büyük ruhu ara bul. Hakikat, kendindeki iyiliği fark edebilmekteki hareketti.

Yani, iyi insan olmak, sessiz olmak değildi. İyi insan, gerektiğinde yalnız kalmayı göze alacak hatalara işaret eden, uyaran ve sözünü esirgemeyen, yine, iyi insan yeri geldiğinde “ben dağı”nı devirmek için bilge tavrı ile susmasını da bilendi. Bu bağlamda iyi insanın “güç” ve “iktidar”la işi olmaz. O, hak ve adalet terazisinin ta kendisidir. Şimdi iyiliğin gayreti ile ruhuna bir alan aç ve iyi insanın dönüşü için kendi içine yürü. Unutma ki her insan bir işaret fişeğidir Tanrı’nın, dünyaya atılmış her insana. Bu yüzden, “adam aldırmada geç git,” diyemez, iyi insan aldırandır.

Mustafa SEYFİ

CEM

seni yaratırken
kendi ses tellerinden ödünç verdi
masal dağlarında esir kalmış
yorgun ve bariton bir tanrı

bundandır ki
sen çağlarken şarkılarını
bütün peygamberler
öyle sessiz kaldı

Eylem Hatice BAYAR

AD ASTRA PER ASPERA*

Derya Önder’e

Deniz hep oradaydı
Bizimle...
Ama sözlerimizdi
Sarardı bir fanus gibi
Çevremizi
Yetiştirilecekler arasında
Askıya alınmış zamandı

Hayatın ölümle bağladığını
Söyleyendin
Düşünürdük akarken
Kelimeler doğallığında
Alkışla kendini
Yaptıkların ve yapacakların için

İnsan kendiyle güzel
Sen yaşamakla mükellefsin
Ötekisiz dünyanın içindesin
Sürprizlere alışmalı
Ayrıksı
Ve bir o kadar hayatsın
Bir anahtar gibiyim, diyordun
Hiçbir kilide uymayan
Bak açılıyor kilitler
Sen pencereden
Huzurla o bahçeye bakansın
Çoklukta tevazu
Ölçü bu
bulmuşsun işte
Kutla kendini
Can kırıklarından
Bir dünya yaratansın

Ad astra per aspera
Bunu en iyi sen anlarsın

**Yıldızlara zorlukları aşarak ulaşılır.*

YOKSUL

Bakmayın bize öyle
Söküğüyle, yamasıyla
Güzel bir kavimiz

Yok yeryüzüne kaldığımız
Kendi halinde.
Hiçbir şey gözüktüğü gibi değil.
Ruh, iktidar kuşudur
Bizde

Yoksulun yolu
Elbet soluk benizli.
Libası gibi.
Lakin içimizde
Otuz kuşun rengi

Sanırsınız
Issız dağlarda
eser

Yoksulun havası
Kuru rüzgâr

Oysa
Fakrın tini
Yeryüzünde bir âlem o inse
Dünya tabanında
Çayır, çemen, yalvaç

Değil
Fukara âlemimizden görülen rüya
Yıldız orak çekiç

Kuru otu haber verir
Söylemdeki bu veba
Zehirli meyveyi yürütür gibi dala

Değiliz biz
Proletarya.
Rabitasını yitirmiş bahtın
Evimize girmesini
İstemeyiz

İnsan kıblesine yürümeyen
Bir hitaba gitmeyi
dilemez
Hikâyemiz kendi hammaddemiz

Bizi başkalarıyla karıştırmayın
Kuzum
Bize her şey değişik
Her şey başka
Azaldığımızda
Düşüğümüzde de
Mesela.

Azlık insanı dindarlaştırır
Bizde
Düşükçe güçlenir kıble →

SANA NE OLDU

İyi de kötü de elendi hayattan
Yeni hikâyeler yazıldı
Hangi ölümden görsem seni
Bir yol sonuna varır ayaklarım

Bulabilir misin yarasız bir insan
Başka hayat başka bir sen
Dünü bildim seni bildim
Oturmadı hiçbir şey yerine
Yasını tutup günahını konuşular
Tanrı'm dediğin imzaladı suçlarını

Susturamam elimde kalan günleri
Bir türküyü sonuna dek dinleyemem
Hiç yaşamadım baş döndüren bir aşkı
Şu ütüsüz elbiseleri ağlamak için diktim
Yıktım kırdım topraksız ağaç büyüttüm
Hoşça kal diye işledi bütün saatler

Kuşlar unutmaz sende bıraktığım aydınlığı
Bende kalan sendeki yara
Minnet etmem susmuş ne varsa dünkü günden
Şu evreni sadece kimsesizler duyar
Canımın yetmediği yerde bir yetim düşer aklıma
Bir çakmak sesi sigara kokusu
Bilmezler kravat iğnesindeki mavi taş
Kavgalarımız sıradan
Çocuksu

Yani
Solgun yüze yakışır hırka

Diyelim de:
Saflık sıratıdır dipte.
Fakirlik öze dönüş gibi gelir
evimize

Örneğin
Mülkünü ulaştırmadı değil
Mikail.
Varoluşsal olarak öyle

Bir fakir gülerken yaratılış anını gösteririz
Niye?
Düşündünüz mü bunu hiç?
Çünkü biz
Kaderin memuruyuz

Biz fakirliğin de gönlünü
Hoş tuttuğumuz için yoksuluz

Bizi fazla yormayınız
Kuzum
Biz fakirler duygusal insanlarız

Ekmeğin bize böyle bakışı var

Emin ORHAN

Zaman bulup okuyamadığım kitapları bir poşete doldurup yola çıkınca içimdeki hüznün ile hezen sarılıp dolanıyordu.

Kavurucu yaz sıcaklarının azalması, tatilcilerin yer, yurtlarına dönmelerinden sonra kendimi bir ıssızlığa atmak için düştüm yollara. İç Ege'nin sessiz تنها kasaba ve küçük şehirlerinde bir pansiyon ya da ikinci üçüncü sınıf bir otel bulurum diye epey umutlanmıştım.

Gün batmadan önce ineceğim yere varıyor, kalabileceğim kendime uygun bir yer kestirmek için elimdeki kitaplar ve çantasındaki giysilerimle deli divane dolaniyorum o dar, köhne ve bakımsız sokaklarda.

Mahalle aralarına girince kasaba sakinlerinin garip, meraklı bakışları duyularımı parçalayıp geçiyordu.

Yer beğenmek için birbirine yakın köy ve kasabalarda dolanırken akşam oluvermişti, ama ben yorgun ve uykusuzum. Bir barınacak yer bulamıştım.

Geç de oldu.

Bir ana yol kenarındaki küçük bir köyün sabahçı kahvesinde yarı uykulu, uyanık sabahı getirdim.

Kahveciyle oradan buradan konuşurken bu yöreler hakkında bilgim, görgüm hat safhaya ulaştı!

Ben merak edip ardı ardına sorular sorarken kahveci efendi, "Sen kimsin? Necisin? Gecenin bu vaktinde buralarda neden dolaşıyorsun?" diye sormadı. Anladım ki, benim gibi yüzlerce insan buralarda dolanıp bu kahvede sabahlar ve ertesi günü yolunda yordamında yürürmüş.

Anlaşılan burası bir çeşit, ayakta uyuma pansiyonu. Bunu nereden mi anladım?

Kahveci gün geçirmiş uyanık biri. Binanın ardına doğru masaların yanına üç beş uzanır şezlong koymuş, onun deyişle divan. Uykusu ağır olanlar gelip birer ikişer saat kestirdikten sonra doğrulup kahveciye seslenerek çay istiyorlar.

Sizin anlayacağınız bir süre kestirme bir çay ediyor! Benim gibi bir iki kişi daha vardı bu işi anlayamayan. Kahveci gelip kibar ve alçak bir sesli, "Beyin yoldan geldiniz, yorgunsunuzdur, şu arkada divanlar var, biraz uzanıp kestirin. Sırtınız yere gelmeyince dinlenemezsiniz," diyerek gülümsedi.

Arayıp da bulamadığım bir öneri.

"Tamam, biraz sırtımı dinlendirip gözerimi kapatsam iyi olur," diyerek geçtim arkaya. Ne olur ne olmaz diye kitaplarımı da aldım yanıma. Divanın üzerine kendimi atınca uyuyup kalmışım.

Kalktığımda saat 9.45!

Gözlerimi kırptırırken kahveci damladı.

"Beyin, epey yorulmuşsunuz, iyi de oldu," diyerek sırttı.

Kim bilir benden kaç çay parası alacak diye düşünmeye kalmadan garson taze kokulu, tavşan kanı bir çayı tutuşturdu elime.

İyi geldi çay.

İki bardak daha içtikten sonra kendime gelebildim.

Yan masada kahveci ile yardımcısı domates, biber, zeytin, peynir ile sabah kahvaltısı yapıyorlar. Beni de çağırdılar. Utana sıkıla eklendim.

Bir iki lokmadan sonra ayıp olur diye yemek istemedim. Yardımcısı, "Beyim rahat olun. Bunlar bizim bahçenin ürünleri. Hepsisi doğal, şehirde bulamazsınız bunları," deyip kolumu dostça dokundu.

İçimde bir sıcaklık...

KAFASI GÜZEL BİR ŞİİR

Hava da iyice soğudu

Gökten lapa lapa at yağıyor

Mübarek, bu sene iyi at yaptı ama

Mevsimler çok değişti, çok

Yıllar önce bizim köyde bir Şefik abi vardı

Kâhin Şefik, Nostradamus'un kayınçosuydu

Kördü garibim, hiç evlenmemişti, büyük oğlu nalbantı

Küçükken gözleri keskin görsün diye

Oğlu gözlerine birer tane at nalı lehimlemişti

Sonra hiç göremez oldu rahmetli

Hayatı boyunca sadece iki tane nal gördü

Sırtına bir de eyer koymuşlardı

Bayramlarda çocukları gezdirirdi

O hep şöyle derdi: "Gün gelecek gökten lapa lapa at yağacak"

Ne muhterem bir adammış, toprağı bol olsun

İnanır mısın Şefik abi de atlar gibi tek tırnaklıydı

Garibim çok fakirdi, fak-fakirdi

Ama çok da dindardı, sigarası bile okunmuş üflenmiş sigaraydı

Vejetaryen olduğu için ağzına sigaradan başka bir şey koymazdı

Sigarasını da kendisi hazırlardı

Köydeki ölmüş atları toplar, onların etlerinden sigara yapardı

Senesini hatırlayamıyorum, zannedersem İqosların yeni popüler olduğu yıldır

Bir sabah üstüydü, akşam altı olmamıştı daha

Deniz mevsiminin ilk günüydü, çok iyi hatırlıyorum

Çünkü tam Fedon'un Bodrum'da deniz sezonunu açtığı gündü

Bizim Şefik abinin ortanca oğlu Abdullah, sen babasının ekmek bıçağını çal

Sonra Kazakistan'a kaç

Bir öğrendik, meğerse kaçak at kesmeye gitmiş

Kestiği kaçak atların etlerini babasına sigara yapsın diye gönderecekmiş

Daha da haber alamadık Abdullah'tan

Hey gidi günler hey

Nerede o eski mevsimler?

Nerede bizim rahmetli Şefik abi?

Şimdi burada olsaydı

Bize at etinden sigara yapmayı öğretirdi

Bir iki günlük tatil için çıktığım yolculuk sabahçı kahvesinde son buldu. Yanıma aldığım kitapları Ankara'ya taşıdım tekrar.

Bir gün onları okumaya sıra gelir.

HİÇ ANLATMADIM SANA

bak diyorum görmenin sızısı insanı yoklar
yaklaş diyorum dünya seninle bir daha olmaz
bir rahatlık gibi oturdun her şeyin ortasına
sevilmenin de bir adabı var inanma
çünkü insana yerleşecek sadece budur
korkusuzca geçirdin ipi iğneden
çünkü şüphen altın bir yüksük
seni korudu sana iyi gelen her şeyden
iyi olmak istemenin arzusuyla koştuğun ırmak
sana bakıp seni unutmanın şarkısını yazdı
söyle ki yankılansın notası yanlış yerde durmanın
hayır böyle konforuna taş değmesin
nasılsa yerden un toplamadın kanlı bir coğrafyada

ama köpeğine kemik verdin
bir ismi olsun istedin kendine dayanmanın
bunu o kadar isteyerek söyledin ki
ilk duyduğunda sen inanmadın
suyu kuşlara bölüştürdün
sandın ki seni kurtaracak bunlar
düşündün etraflıca düşündün
sonunda sessizlik bir dövme gibi işlendi
iğnelerin ucundan sinir uçlarına
inandığın her yalan için çağrılacaksın
inandırdığın her yalan için
ve anlayacaksın tatsız tiradını okuduğunda zaman
bu şiirde sen yoksun

nemli bir bezle dünyaya anlam katanlar var
kalbiyle ateşlerin içine dalanlar
bir kap suyla kalpleri serinletenler var
kırılsa da kırmaktan çekinenler
güzele iyiye meyledenler
yusuf'u kuyudan çıkaranlar var
çiçekçiler pazarcılar çöp toplayanlar
çocuğunu son kezmişçesine koklayanlar
ibrahim'in oğluna sesleniş var Meryem'in
yağmurun yağışı var Gazze'ye
toprağa can katan bir karınca var
rüzgârın gelip geçmesi sıcak günlerde
diriliği var uzun uzun aşkla bakışmanın
yaşamının insanı insanla
belirli günleri var sevincin ve kederin
bütün yanlışlığıyla gittiğin yolun
yeşil bir düzlüğe çıkması var
gece var insanı sağaltan uyku
her şeyde ve herkeste yeşeren
umudu var sabahla gelen sesin
ama sen yoksun

oysa hiç anlatmadım sana
göğsünü ezen kimsessizliğe nasıl alışılır
pencerelere ve göğe kapanmaya
ne zaman olmamış dense bükmeye gölgeni
itirazlarına dut ağaçlarının nasıl kulak tikanır
görmemek için yalnızlığı edindiğin aynalara
kimsenin inanmayacağı hikâyeler uydurdun

BOŞLUKTA KALMASIN

Sen çiçekli balkonuna dön
Sardunyana
Her sabah uykunu bozan kargaya
Arsızca kanat çırparken
En narin tüyünü savuran
Bir sabah dalında görmedin mi aklını çıkartan
Keşke yolumu gözleyen olsa
Pencerde kayıp kedisini bekler gibi
Bir an durmam
Diz dize oturup kahve içerdim
Geberdiğim halimle
Dinginliğiyle her şeyi yitirmenin
Küfürlü serenatlar düzerdim
Seslerden ve kokulardan irkilmeden
Bir selden kaldı kulağımda bu sesler
Suya indirmemekten
İntikam yelkenlerini
Metle ve cezirle fetüs denizinden
Yırtıcı gülümseyişlerden
Bu kanlı gecelerin sarhoşluğu
Bir dağılma sonrası

Yuvarlayıp cennetimi topuğumla
Bir kaldırım taşının kenarına savurdum
Hâlâ zincirden çiçekler ekiyorlar bıraktığım bahçeye
Yazlıktan dönecekmişim gibi
Beklemeyin
Güneşe sövmekle meşgulüm
Aşksız sevişmekle
Zamanın en firavunu!
Hangi yangınlar kaldı salacak başıma
Hangi akıl tutunur çiğnediği kalbe
Tanıksa saçları tutuşmuş bir ceylanın çılgılığına

Git,tut ellerini İstanbul'un
Boşlukta kalmasın
Lodosa takılmıştır çakır gözleri
dalgın
yalınayak

kırılmış ve keskinken gülmenin ağırlığını
hayatın bir boşluktan ibaret olduğunu
uzun ve kaba gecelerde dişlerini kıran harflerle okunur
evrenin sığındığı merhamete
nasıl sığamadığını

bu böyle kolay olur geçer ve gider
durur ve devam eder
suya yansıyan her şey
er geç bilinir maddeye yazılan kader
kader mi deyip dudak bükme sakın
sende büyüyen tiranlığı
sana hiç anlatmadım...

**ANADOLU MAĞLUBİYETLER
MÜZESİ**

Hülasa çamura bular tarihin balyoz nefesi
 süngüsü eksik sülalemiz, çağlara yakarır çaresiz
 şok olursun, şoke eder zamanın bulantılı suları
 koşarak ilk allaha kapılanırsın kirli tırnak aralarınca
 tütün,alkol; alkol,azık ve sevgi; seks, çok seks ve elden
 gelmeyen beceri
 bir gözünü Pergamon'da unuttun annenin
 diğerini Sardes'ta
 üç parmağını soktun gırtlığına, uyandın Assos'ta
 Kısaca evlere esirsin, gönlün gecekondularına
 fink atacağın Troya'da göğşe doğru yaslanırsın
 yaşlar akar boyun bükmelerinden
 Midilli'ye doğru tak tak!
 babayla amansız vuruşursun ölme bahsinde
 çok olursun! sen kimsenin oynaşı oyun arkadaşı olamazsın
 Dikili'de verrev tarlalar kuşkuna mezar
 Efes civarı pasif-aktif hasretlerde kusturulursun

Ankara-İzmir otobanında izine rastlarsın
 yanmış lastik gecenin
 hışımla Pers orduları tersine tersine büyür
 iki parmağını iki şakağına Herodot ağbi gibi dayadın
 Smyrna'da altı işçi ezildi, ölüleri kuş oldu
 koşarak kapısına dadandın çok tanrıların
 Pergamon'dan ısmarlanan gamlarda doyuruldu
 Hülasa çamura yattı Anadolu'da bir devlet
 süngüsü eksik halk, halka halka dağıldı
 yoksulluğun bağrına
 bağıra bağıra kral yolunda kraliçe umutlar aradın
 zeytin dalı uzattın çağlara, üçün birine konuk oldun
 bir yarını Efes'te unutmuşştun
 diğerini bildik kederlerin göğsünde

kalktı ağır abi zaman, ayaklandı
 oturdu yufka yüreğin altına işlemekten usandı.

**17
UZAKLIĞIN**

Güçlü kadın görünümü gölgelenirken yürüyüşünden
 Yumuşak bir dünya kurguluyor yek-bütün yüreğin
 Biliyorum içinde volkan kaynıyor zamanı kilitleyen
 Ay ışığı batır mı göğsüne batarmış ok gibi, gizlersin
 Niye bu kadar ıssız kurur denizin yaladığı kayalar
 Göçmen kuşlar hiç şaşırılmaz bilirsün göç günlerini
 Gül açacak yüzünün gamzesinde belki gökkuşağı
 Dokunsam kırılmış yerlerine kim bilir nasıl alev
 Yakın oluşumuzun korkunç uzaklığı işte bu şiir
 Benim bize konuk olmadığım bir mevsim hüznü
 Her sesin ucunda bir sen, her sözün içinde özlemin
 Bak ne kadar utangaç dalgalanıyor üstümüzde uzaklığın
 Yıkılma da kalkıp gitsek şu göçük kıyısına, ellerini tutsam...

ÜSTÜNE BASMA

Kabuğu tutmamış yaralar sokağında
 arama dostları
 Tanrı sana büyük bir öğüt veriyor koşmana gerek yok
 “tesadüflere inan”
 yerde boyalı izmaritler yarım
 kırılır üstüne basma!

Oradalar; bir el kadar uzak yalnızlığın
 dinmeyen orkestrası
 ıslak dalları arasında umudun
 sevdası kayalara çarpan İspanyol meyhanesi
 geceye düş olmayan aynalar
 kimi bekler inatçı bir fener
 huzursuz bir ada

Karanlığın yönsüz haritasında
 kucağı demet demet kaçak akasya kokusu
 üç telli bir aşk bizimkisi
 güneşsiz sokaklara dikkat et arkası boş
 rüzgârla yarışamazsın tavsiye etmiyorum
 geçti artık cehennemler.

YAŞ BİR BAHÇEYİM SADECE

İstemek varlık sebebin
 Öyle diyor Shopenhauer
 Ama yaldızlı bir hayat isteme benden
 Kalbim kadar değil yetkem
 Kollarım kadarım ancak
 Hiçbir yazgıyı silemem
 Koparıp atamam köklü acıları
 Dünyayı özünden edemem
 Yaş bir bahçeyim sadece
 Hüznlerle yeşile bürünen
 Bir cennet say, kendi çapında
 Düş ve gerçeğin sınırlarını bilen

Ruh doyurmak en kutsal görev
 Söyleyip tasdik ediyorum
 Ama sırf gülmemi bekleme benden
 Arzularım kadar değil yetkem
 Kalbim kadarım ancak
 Değişken mevsimlere tabi
 Yaş bir bahçeyim sadece
 Hüznlerle yeşile bürünen
 Ama kıvanç doluyum yine de
 Kucağım herkesten genişçe
 İster kara kışlar gibi
 İster garip bülbüller gibi gel
 Yerin vardır doğallığım içinde

BURSA FLANÖRÜ, 3

Ramis DARA

Çakıl taşına dönüşme, yalınlaşma, ölümü aşma-aşıyor gibi olma imgesi, bende, gençliğimde yaptığım Albert Camus çevirilerimden (galiba *Mutlu Ölüm*'den, belki de lirik denemeler *Düğün* ya da *Yaz*'dan) kaldı sanıyorum. Hayatımı yalınlaştırdıkça yalınlaştırmaya çalışıyorum, ama bir türlü buna ulaşamıyorum: Bazı şeyleri atıyorum hayatımdan, ama istemediğim bazı şeyler gelip yapışıyor bünyeme. Yine de sürdürüyorum çabayı.

*

Onca karmaşanın, karışıklığın, insan olmanın getirdiği acizliklerin, açmazların, kusurların ortasında, kenarında köşesinde sükûnet adacıkları, huzur adacıkları vardır, onları unutmamak, sık sık ayak basıp nefeslenmek gerekir. Ko dünyanın bütün malı mülkü, sorunu kendine kalsın; sen de bu dünyanın yanı ve içi sıra bir dünyasın.

*

Höyükteki Nar Ağacı, kesinlikle *İnce Memed*'in prelüdü konumunda.

Büyük yazarlar ilk yapıtlarıyla imzalarını atıyor olmalılar.

Albert Camus'nün *Mutlu Ölüm*'ü de biraz böyle.

-Türkçeye çevirisi Ahmet Erhan'ın vesile oluşuyla (bu çeviriyi Lir yayınları adını verdiği yayınevinde o yayımlamak istiyordu), acizane bana ait.

*

"Henüz arayan birinin hemen sonuç çıkarması istenir. Oysa o bilir, aradığı bu değildir."

Albert Camus'den çeviriler yapacağım diye keyiften uçtuğum gençlik yıllarımda karşılaşmıştım bu ifadelerle. (Lirik denemelerindeydi galiba Üstadın, ben de doğruluğun yanı sıra şiirsel bir dille çevireyim diye çabalayıp durmuştum.)

Somut şeylerin doğru adını ve hemen söylemek bir zorunluluksa; soyut alanlarda seyrederken de acele etmemek, aramalardan, deneyip yanılmalardan çok sonra ad koymaya çalışmak, hatta ad koymaktan çok tanımlamak, tanımlamak, sonra ad önermek daha doğru olur.

*

Mutlu Ölüm romanının kahramanı, Mersault; *Yabancı*'nın kahramanı Meursault'dur. Camus gençliğinde yazdığı ilk romanı yayımlamamış, onu temel alarak yazdığı ikincisini yayımlamış ve *Yabancı* çok beğenilmiştir. Ancak yazarın ölümünden sonra yayımlanan *Mutlu Ölüm* de okurlar ve eleştirmenlerce değerli bulunmuştur.

İki roman kahramanının birbiriyle benzer ad taşıması bu sebeptendir. Araya eklenen "u" Fransızca telaffuzda büyükçe bir fark ortaya çıkarır. Ancak asıl fark simgesel anlamlarda yatar. Mer-sault'nun "deniz-güneş", Meur-sault'nun "ölüm-güneş" anlamlarını simgelediği düşünülür. İki romanın içerik farklılığı da bu görüşü destekler.

*

Çoğu padişahın uzun yaşadım ki onlarla hiç işim olmaz. Sevdığım bazı yazarlardan da uzun yaşadım ki Sait Faik olmak, Camus olmak da, hayata nerde ne zaman başladığımla ilgili biraz da. Hayatımın uzun dönemi sadece ayakta kalma çabasıydı, bunun sadece kendime özgü bir sanat tadı olabileceğini keşfim büyük mutluluktan ve bunu da uzun uzun yaşadım, yaşıyorum. Olumsuzuyla olumsuzuyla beni ben yapan her şeye, herkese teşekkür ediyorum.

*

Sabah, küçük uyuklar arasında, perdeyi araladım, kış perişanı ve yalnız, minyatür bahçemde, bir kızılgerdan gördüm. Nereelerde konaklıyorsa yılda bir iki kez görürüm

kendisini burada, ama bütün ilişkimiz sadece bu yüz görümlüğüdür.

Çoğunluğu yaşını doldurmadan öldüğü için ortalama ömürlerinin 13-15 ay olduğu ifade edilir buncağızların. Ancak 18 yaşına kadar yaşadığına ilişkin de kayıt var.

Avrupa halklarının klasik masallarından "Ormandaki Bebekler"de, anne babasız kalan iki küçük bebeği kuru yapraklarla örterek korudukları anlatılır. Ve bu güzel kuşların yuvasını bozanların evine yıldırım düşeceğine inanılır.

Ünlü İngiliz şair William Blake (1757 -1827), "Masumluk Kehanetleri" şiirinde *"kapatılmış bir kızılgerdan kafese / boğar tüm cenneti öfkeye"* şeklinde söz eder ondan...

1960'ta gayri resmi, 2015'te resmi olarak İngiltere'nin milli kuşu seçilir.

Anadolu'da Kızılgerdan, Narbülbulü adlarının yanı sıra çeşitli yörelerde Bibercik, Cennetika, Çipi, Göğsü kınalı, Göğsü kızıl, Kınalı, Kırmızı göğüs, Kınalıka, Mustafacık, Hasancık gibi adlarla da anılan bu kuş için ahir ömrümde bir ikilik yazabildiydim ben de:

Hakkıdır kalbim hazla ve sevinçle delirse

Penceremin önüne kızılgerdan gelirse

*

Mevsimin ilk "ağustos böceği" sesini duydum akşama doğru yaptığım kaçamakla. Ahmet Erhan'da "cırcır böceği" diye geçiyordu, köyde biz de galiba "çığırkan" diyorduk. Çocukluğumun sabah-akşam serininde ailenin mini sığır sürüsünü güderken kanatlı ve çığırkan yaz arkadaşlarımdı. Onlara maalesef her zaman iyi davranmazdım. Eğitim kavramı hiççi ruhumla pek bağdaşmaz ama insanların küçükleri, oğlan çocukları pek zalimdir, bu konudaki romanlar, filmler boşuna değildir.

Bir başka film-roman *Çolde Çay*'dan hareketle söylersem, bugün dinlediğim ağustos böceği ezgileri acaba sondan kaçınıcı olacaktır hayatımda? Hayır gözlerim dolu değil; içim, biraz.

*

Çok sevdiğim bir yakınım, çok sevdiğim bir yakınım kadar çok sevdiğim bir arkadaşım, hayata bağlanmalarına, asımlarına katkım olur mu diye, hissettirmediğimi düşünerek bir daha kendilerini görmeye geleceğimi, mutlaka görüşeceğimizi söylemişim, bunları söylerken pek de bir ümidim yokken; hayat insanlara ne suçlar işletiyorsun!

*

Son huzmelerine yetiştim günün. Gözlerimle arasına bir çalının yapraksız dik gövdesini yerleştirerek oturdum. Sağa sola hafif oynayarak kadim tanrı Ra'yla temasa geçiyor, gözlerimi kırıştırıyordum. Hayatın kıl payı dengelerle sevinç ve üzünc, neşe ve keder arasında gelip gidişi gibi.

*

Kayıp ıslıklar için eleji.

Epeydir ıslık çalmadığımı, ıslıkla sevdiğim şarkıların nakaratlarını söylemediğimi fark ettim. Şehirde, toplum; dağ-orman gezilerimde yabancılara ve köpeklere hassasiyet; evde internet ve yan oda... Bunlar engelleyicilerim gibi. Ama aslı da şu galiba: Gençliğimdeki kadar efkârlı değilim!

Her gün önünden geçtiğim surlardan çektiğim şu kır çiçeği fotoğraflarını kayıp ıslıklarına adıyorum.

*

Sevdiğim filozof ve yazarlar çağımızda yaşasalar di günümüzü nasıl değerlendirirler diye düşündüm. Sonra her filozof ve yazarın ancak kendi çağı içinde yetişeceğini düşünüp sorumu abes buldum. Yine de gelecekte akla o türden bir soru geldiğinde bunlar arasında günümüzden bir filozof ve yazarın olup olmayacağını, olacaksa içlerinde kitabını okuduğum birinin olup olmayacağını düşündüm.

İmdadıma bahçemdeki yeni açmış ve açacak mini beyaz güller yetiştirdi.

ARZULU LAFLAR LÂL, YAYVAN MOR TAŞLAR

Nereye gidiyoruz şimdi, belki kendimize, belki yalnızlığa

Her zaman bir hayıflanmadır yaz, bir göğüs geçirme
Kaburgamın yaprakları soldu, ellerim gözüm üşür
koynunda
Pas tuttu metalimi, yaşıma, düşlerimi, dizlerim arasını

Arzulu laflar lâl, yayvan mor taşlar, yorgan ve döşek lâl

Göç ettim bozkırlar ülkesinden lâl insanlar ülkesine

Uzak durursam meclisten belki de farkıma varır sözcükler
Yüreğine uzatsam elimi, dağ başında bulsam iç çekişini

Unutulmuşların yazılı taşıyım ben ya da kör belleği

Memeleri oylukları ve envaiçeşit yol yorgunu o tümceleri
Gülümsemenin öcüydü bu, sözün ve ışığın görüşmesi
Bir insan bir sözcüktür, bir insan edebiyat ya da bir aşktır

Ah ülkem, yenik ülkemin yenik devrimciler hüznü

Ne şiiri, ne sokakları, ne de miting meydanları kalmayan

Bu aşk, bu yaşam sedef kakmalı bir hâtrâ oymağı

Nereye gidiyoruz şimdi, belki kendimize, belki yalnızlığa
Sevincin gölgesiyle yetindik, aşkın arka bahçesiyle

Güzel ve bakımsız hayaller işletirdik yol boyunca

Kiraz ve ekmek verse şapkasından, devrimcidir, dese
kadınlar

Arzulu laflar lâl, yayvan mor taşlar, yorgan ve döşek lâl

Her zaman bir hayıflanmadır yaz, bir göğüs geçirme

Kaburgamın yaprakları soldu, ellerim gözüm üşür
koynunda

AĞAÇ

Ağacın en sevdiği dal
kaçmış içime
dünyaya doğmak
kötü diyorlar oysa unutuşla başlamak
bir ardıcın içten içe yanmasını
ağaçların seslerinden dinlemek
birisinin ayışığına melekler gelmiş
gün doğmasıymış güya
kuşlar toprağa dönmüş dediler bana o gün
martıları denizden toplamış birisi
içine kapatmış
birisi gömmüş beni dünyaya
hazırsın demiş yaşamaya
kamyonlu bir şiirin içinde
özlemle beklemek arası düşünüyordum o gün
masadaki kuru üzümlerin
tadına bakarak düşünüyordum bunu ama
defolsun gitsinler diye hayıflanarak
kelebek ne yaşıyorsa hayal ettiğindenmiş
hayal edebilen tırtıllar kelebeğe dönüşürmüş
oysa hava çok soğuk bugün
Kars'taki gibi kar kış
söbe elmaları Kars'tan gelmiş
Ape Musa'dan kalma yemin etmişliğin
tadı var o elmalarda
iyilik her koşulda iyi midir?
Kürtlerin en yaşlı adamıydı
göğsünden vurmuşlar
sonra kafasından
susup elma yediğimiz o gün
ağzımızda sımışka siyahı sessizlik
peki sırtımdaki işkence izlerini kim söktü içimden
herkes unutuşla başlayabilir mi yaşamaya?
söyleyin o adama martıları bıraksın
en azından gökyüzü boş kalsın

SIR IV

Kara dokunmasaydın vakti gelince eriyecekti zaten...

Yayın Yönetmeni : Ramis Dara
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : Halim Çiftçi
Yazışma ve posta kargo adresi : PK 68 16361 Ulucami – BURSA
E- Posta : akatalpa@hotmail.com
Yayın Türü : Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685

İsteyen herkes akatalpa sitesinden kâğıt çıkışı alabilir.

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi
Akatalpa (www.akatalpa.org), şair ve yazarlarının bağışladıkları telifler ve bazı şiir dostlarının katkılarıyla yayımlanmaktadır.